

– Bókin er kanska stuttlig at lesa, men fyri dreingin er tað blóðugt álvara. Hann kennir seg sum stór-syndara á veg til fortapilsí hvørja ferð hann letur seg freista av smákøk-unum í konditarinum, og tá sunnudagsskúalærarin lýsir fanarnar, stúrir hann av álvara fyri, at pápin er ein teirra.

Sígja ikki barnið

Eitt gjøgnumgangandi tema í bókini *Hinumein garðin* er, at tey vaksnu í veruleikanum ikki síggja børnini og tí ikki virða tey sum menniskju. Greifligasta dømi um hetta er sunnudagsskúalærarin, sum sær út til at njóta at ræða børnini. Í seinnu helvt av bókini byrjar drongurin í barnaskúlanum, sum ikki er serliga barnavinaligur. Lærarin hóttir ikki við fortapilsí, men slær og knúskar børnini. Og heima við hús uppdagar drongurin spakuliga, at pápin heldur ikki er at lýta á.

– Onkur spyr kanska, hví eg skrivi so um læraran og um pabba, men hví skal tað fjalast, sum øll vistu? Lærararnir kundu vera óndskapsfullir og djevulskir, og summir vóru eisini perversir móti børnunum.

– Pabba var ógvusligur í orðum, men hann sló ongantið. Kanska er tað tí, tað kennist so ógvusligt, tá hann blakar appelsinskalið eftir mæ, sum eg lýsi einastaðni í bókini.

Omman, sum býr hjá teimum, er góð við dreingin, og hann finnur sær skjól hjá henni. Hennara trúgv er øðrvísi enn tann hjá sunnudagslæranum, hóast hon hoyrir til somu samkomu. Hon troystar hann og syngur nina nái fyri honum. Men omman stúrir samstundis alla tíðina og tekur hann við á mæti fyri at fáa hann á rætta kós.

At mála kenslur

Eitt annað menniskja, sum er lýst við ljósum pensli í bókini, er fastir drongin, málarin Ruth Smith. Hon biður hann hvíla seg á divanuni, meðan hon tekur hann, og »blýanturin skróvaði, og tað kendist, sum omman ninaði mæ, náðina.« Hon bjóðar honum eisini við, tá hon fer út at mála, og hon lærir hann at máta perspektivið frá blýantsspissinum og niður á tumminlin.

»Og hygga nú, nú flyti eg perspektivið niður á blokkin, so er pláss fyri bæði Lopransfjørði og fjøllunum aftanfyrri.«

Sigur hon, tá tey standa niðri í fjøruni. Hann við tráðu og hon við pensli.

Drongurin heldur ikki, at myndirnar hjá fastrini líkjast, men Ruth Smith svarar, at »eitt málarí behøvist ikki at líkjast akkurat. Málaríð skal heldur vísa kenslurnar, tú hevur, tá ið tú málar ellar tekur okkurt.«

Við bókini *Hinumein garðin* hevur William Smith megnað at skapt pláss fyri einari heilari barnaverð í einari lítlari bók, og tað er upplagt at spyrja hann, um hann eisini hevur hugsað um orðini hjá Ruth, meðan hann skrivaði.

Hugsaði tú, at tú gjørdi tað sama á skrift, sum Ruth ger á lørifti, tá tú skrivaði?

– Nei, als ikki. Soleiðis havi eg ikki hugsað. Men tú hevur rætt í, at alt verður lýst ígjøgnum kenslurnar hjá dreinginum. Tá eg fór í gongd við at

– Bókin snýr seg um míni barnaár fyrst í 1950unum, men eg fór í gongd við at skriva bókina í indignation um nútíðina. Eg var óður um hartrópandi, fundamentalistiska kristindómin í Føroyum í dag, sigur William Smith

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

»Eg havi bara hoyrt frá fólki, sum kenna seg aftur. Tað eru bæði fólk í Vági, men eisini fólk aðrastaðni frá í landinum, sum siga, at tey hava upplivað okkurt líknandi«

skriva, mintist eg ikki hvørja detalju úr mínum barndómi, men eg mintist kenslurnar, og eg mintst sunnudagsskúlagurnar, og so havi eg smíðja søguna kring tað. So ein hátt er tað kanska sum við málningunum hjá Ruth. At tað eru kenslurnar hjá dronginum sum hava týðning. Tað er hann, sum sær, hoyrir og merkir.

Meira mammon í dag

Eftir 40 ár uttanlands flutti William Smith heimaftur til Føroya í 2006. Søgan um smádreingin í sunnudagsskúlanum búnaðist spakuliga, men spírin var, sum sagt, ikki fortíðin, men nútíðin.

– Eg gjørdist skakur av, hvussu lítið religiøsa fanatismen var broytt. Um nakað, so er hon vorðin verri, tí nú eru eisini útvarpsrásir, sum spýta ørskapin út í døgndrift, og politikk-arar draga vanvitið inn á ting.

Drongurin í søguni upplivir for-

døming, hatur og reinan ørskap í salinum, har hann gongur í sunnudagsskúla og eisini tá hann onkuntið fer á mæti við ommu síni. Heldur tú ikki, at samkomurnar eru broyttar í dag?

– Grundleggjandi er ekstremi kristindómurin undirkúgandi, ótolerantur og fávitskutur, og tað er hann altíð og alla staðni. Men sjálvandi er okkurt broytt. Baptistarnir eru til dømis blivnir meira verðsligir. Teir hava boygt seg fyri mammon og byggja í dag tey flottastu húsini í landinum og koyra teir dýrastu bilar-nir. Men fordømingin og manglandi næstakærleikin eru har við sama lag, sigur William avgjærdur.

– Medlidenheitin er avmarkað til skótoyseskjur til Rumenia, men mann orkar ikki, at tey øðrvísi koma ov nær. Tey samkyndu eru ikki samkynd, og muslimar skulu bara halda seg burtur. Hetta mótsigur tann eyðmjúkleika, sum tey prædika, stað-

festir William, sum í *Hinumein garðin* lýsir, hvussu smádrongurin spakuliga fær eyguni upp fyri, at fólkin, sum hann heldur vera so frelst og góð, als ikki eru tað.

– Sunnudagsskúalærarin sær als ikki, hvussu óndur hann er. Hann heldur, at hann er góður og í parti við einum góðum gudi. Tað er í grundini rættiliga óhugnaligt, at fólk kunnu lúgva soleiðis fyri sær sjálvum. At mann kann fyrigykla sær sjálvum, at mann er meira enn tað, mann er.

Hvat siga fólk, sum hava lisið bókina? Hevur nakar mótmælt myndini, sum tú malar av Vági eftir kríggið?

– Eg havi bara hoyrt frá fólki, sum kenna seg aftur. Tað eru bæði fólk í Vági, men eisini fólk aðrastaðni frá í landinum, sum siga, at tey hava upplivað okkurt líknandi.

So tú hevur eingi mótmæli fingið?

– Nei, men eg vóni, at eg fá nýkur. Tað besta, sum hendi Dan Brown, var at pávin lýsti bókina hjá honum The

Da Vinci Code í bann. Tá gjørdist hon ein metsølubók, hóast hon einki nytt-aði, sigur William Smith við einum skálkabrosi.

Drongurin sleppur undan

Drongurin í bókini er fimm ára gamal, tá søgan byrjar, og hann er átta, tá lesarin er komin á síðstu síðu. Í fyrstuni er hann fulkomiliga fangaður av søgunum og hótanunum hjá sunnudagsskúalæranum, men so liðandi uppdagar drongurin, at tey góðu eru ikki altíð góð, og tey, sum hann helt vera fanar, eru bara menniskju.

– Tað er ein sena í bókini við einum rotnum fiskablikkið, sum eg hevði keypt frá sunnudagsskúalæranum, sum eisini var handilsmaður. Tann hendingin var ein eye-opener, tí hon oyðilegði mína illusión um, at tey, sum søgdu seg vera frelst, vóru góð menniskju. Sunnudagsskúalærarin var ongantið góður við børnini. Hann dugdi fantastiska væl at siga søgur, og vit sóu helvitiseldin og merktu hitan, men hann var óndskapsfullur og hatskur. Tað skilti eg bara ikki, fyrr enn eg fekk rotnað blikkið við fiskabollum slongt aftur í andlitið.

Í søguni er tað mamman, sum loysir dreingin úr gandakenda valdinum hjá sunnudagsskúalæranum. Tá hann lotur kemur aftur við rotna fiskabollablikkinum, reagerar hon soleiðis:

»Hasin forbannaði fanin! Hatta skinnhelliga reyvarholið! Eg skal visa honum, hvar fiskabollarnir vórðu keyptir!«

Mamman fer niðan í handilin og kemur aftur við einum góðum fiskabollablikki, og drongurin undrast, tí »mamma mátti hava líka nógv at siga í Verðini, sum sunnudagsskúalærarin hevði at siga í Salinum. Tá ið vit høvdu etið, segði eg, at eg ikki tímdi at ganga í sunnudags-skúla longur.«

Gavst tú at ganga í sunnudags-skúla tá?

– Ja. Tað var omma, mamma pápa mín, sum gekk í salinum og vildi hava okkum øll at ganga har. Mamma helt seg burtur frá øllum slíkum. Og eftir hendingina við fiskabollunum fór eg bara, tá eg fekk pakkar. Eg fór á jóla-fest í Missiónshúsinum og nýttárs-fest í Salinum. Tú kanst siga, at eg útnyttaði religiúnina, sum hon hevði útnyttað meg.

William smílist.

Tú ert átta ár, tá bókina endar, og tit flyta til Tvøroyri. Fáa vit skjótt eina bók um ungdomslívið á Tvøroyri?

– Nei, tað vil eg ikki siga nakað um. Eingin visti, at eg skrivaði hesa bókina, fyrr enn hon var so at siga liðug, og hóast søgan kom lættliga til mín, tók tað tíð at rudda alt tað vaksna úr henni. Tað er smádrongurin sum eygleiðir og hugsar. Skal eg skriva eitt framhald, er tað ein drongur, sum hugsar heilt øðrvísi. Tíbetur.

POST@SOSIALURIN.FO

